

EEN BIJTENDE DREUMES of peuter in je groep

Al zit je er vlakbij, het gebeurt in een oogwenk: een kind wordt gebeten. Een nare situatie die je 't liefst had willen voorkomen. Hoe ga je hiermee om? Hoe zorg je ervoor dat het bijten stopt? Je kunt het niet helemaal voorkomen, maar de tips in dit artikel helpen je op weg.

TEKST INGE VAN RIJN FOTO'S ADOBESTOCK

Ik vind jou zó lief... ik kan je wel opeten! Het kan gebeuren dat een kus of knuffel bij een dreumes uitloopt op bijten. Het kind bijt niet omdat het bewust een ander pijn wil doen. Het bijt om iets duidelijk te maken, bijvoorbeeld: 'Niet zo dicht bij mij komen!' of: 'Ik ben op zoek naar contact!' of: 'Ik verveel me.'

Bij een baby kunnen we dit nog accepteren. We weten: de baby verkent de wereld met de zintuigen, stopt alles in de mond, heeft last van tandjes die doorkomen... Bij een dreumes vinden we het bijten al lastiger en van een peuter accepteren we helemaal geen bijtgedrag. Maar ook bij hen is bijten een vorm van communiceren.

AANDACHT

De dreumes is nog niet in staat zichzelf te begrenzen. Hij zoekt contact maar weet nog niet goed hoe. Op zoek naar reacties van de omgeving merkt hij dat bijten gegarandeerd 'succes' heeft: het gebeten kind reageert altijd en je krijgt ook aandacht van de pedagogisch medewerker. Richt daarom je aandacht eerst op het kind dat gebeten is. Uitgebreide aandacht voor het kind dat bijt kan het bijtgedrag soms versterken.

GEEN WOORDEN MAAR DADEN

Dreumesen en (jonge) peuters kunnen niet altijd goed verwoorden wat er in ze omgaat. Ze maken hun gevoelens op andere manieren zichtbaar, bijvoorbeeld door te huilen of... te bijten. Als ze beter leren praten verdwijnt het bijtgedrag meestal vanzelf. Je kunt het kind hierbij helpen door steeds te verwoorden wat je ziet: 'Ik zie dat jij boos bent...' en dan te benoemen hoe het wel kan: 'Zeg maar: "Nee niet doen!" als je dat niet fijn vindt'.

GEBAREN

Wat preventief werkt is: leren communiceren met gebaren. Je kunt hier al mee beginnen met kinderen vanaf acht maanden. Een kind dat zich kan uiten met gebaren, zal zich beter begrepen voelen en minder last hebben van frustraties. Voor peuters bij wie de taal nog weinig ontwikkeld is, kan dit ook heel behulpzaam zijn.

'Het heeft geen zin om het kind te dwingen 'sorry' te zeggen'

RISICOSITUATIES

Bij sommige kinderen neemt het bijten extreme vormen aan en kan het de veiligheid in je groep aantasten. Meestal is er dan meer aan de hand met een kind. Schakel in zo'n geval de pedagogisch coach in of vraag advies aan je leidinggevende. Kinderen die slecht zien kunnen soms letterlijk van zich af bijten. Ze zien een ander kind niet aankomen en schrikken als het plotseling dichtbij is.

Je kunt het kind niet van minuut tot minuut in de gaten houden, maar wel voorkomen dat er risicosituaties ontstaan. Neem het kind met je mee als je even naar de gang of de keuken moet lopen. Zet het naast je aan tafel en niet tussen andere kinderen in. Observeer goed wat het kind doet en hoe het zich voelt.

OBSERVEREN

Ook bij incidenteel bijtgedrag is observatie altijd de beste preventie. Je denkt dat het bijten 'de hele dag door' gebeurt of dat het kind 'iedereen' bijt, maar meestal is dat niet zo. Noteer per dag wat je ziet gebeuren. Gebeurt het buiten of binnen? Aan tafel of juist tijdens het vrij spel? Vaak zijn het 'overgangsmomenten' waarop het wat chaotischer is in de groep. Een kind kan hier angstig op reageren. Dikwijls zijn één of twee kinderen het slachtoffer. Noteer steeds wat je ziet bij de interacties tussen de kinderen.

WEES CONSEQUENT EN HOU VOL

In je eentje kun je het bijtgedrag niet onder controle krijgen, binnen een weekje ook niet. Het is echt nodig om er een paar maanden samen aan te werken. Allereerst door goed te observe-

ren en je observaties met elkaar te bespreken. Probeer er achter te komen hoe het kind zich voelt. Volg allemaal consequent dezelfde aanpak, dat geeft het kind duidelijkheid. Bedenk met elkaar hoe je aan een veiliger klimaat in de groep kunt werken.

DE OUDERS

Wat zeg je tegen de ouder? Ouders reageren vaak heftiger op een beet dan op een schram of een blauwe plek. Toon begrip voor die emoties. Leg uit dat een kind niet expres bijt en zeg dat jullie een gezamenlijk plan van aanpak volgen. Vertel nooit wie de 'dader' is! De ouders van het kind met bijtgedrag kunnen zich heel ongemakkelijk voelen. Vertel ze dat het een fase is die overgaat en vraag wat er speelt in de thuissituatie. Samen kun je het kind helpen. <

DO'S ALS EEN KIND GEBETEN WORDT:

- Geef het kind dat bijt zo min mogelijk aandacht. Zeg duidelijk: 'Bijten mag niet!' en zet het kind een paar minuutjes apart in de groep.
- Richt je op het kind dat gebeten is. Troost het kind en verzorg de beet volgens de geldende instructies.
- Richt je daarna tot het kind dat gebeten heeft. Leg rustig uit dat bijten niet mag en dat bijten pijn doet. Verwoord ook de gevoelens en intenties die je waarneemt bij het kind.
- Help de kinderen om na dit incident weer verder te gaan. Herhaal wat er is gebeurd en benoem gewenst gedrag: 'Je kan zeggen: '.....', maar je mag niet bijten.' Benadruk dat 'alles weer goed is', dat geeft rust bij de kinderen.

DONT'S ALS EEN KIND GEBETEN WORDT:

- Reageer niet emotioneel of boos, maar blijf rustig.
- Vraag niet: 'Waarom deed jij dat?' Een jong kind begrijpt dit niet, het denkt nog niet na over zijn gedrag en over oorzaak – gevolg. Vaak is het zelf ook geschrokken.
- Het heeft geen zin om het kind te dwingen 'sorry' te zeggen tegen het gebeten kind of het slachtoffer een kusje te geven. Je legt hiermee enorm veel druk op de kinderen, in plaats van ze een veilig gevoel te bieden.
- 'Jij bent niet lief' zeggen tegen een kind werkt averechts. Een kind laten 'beloven het nooit meer te doen' versterkt het gevoel van verwarring bij de kinderen.

PUNTJE VAN PONT

Het gaspedaal en de rem

Ontwikkelingspsycholoog Steven Pont geeft elke maand zijn visie bij een van de pedagogische artikelen in Kinderopvang.

Kinderen hebben in hun hoofd een enorm gaspedaal en een hele kleine rem. Of eigenlijk is die rem er zelfs helemaal niet, tenminste niet vanaf de geboorte. Die rem op het eigen gedrag moet bij kinderen worden aangeleerd. En daarvoor hebben we dan ook de opvoeding uitgevonden. En in ons geval (mensen die van opvoeden hun vak hebben gemaakt) hebben we de pedagogiek. Opvoeden en pedagogiek is voor een groot deel een enorm rem-ontwikkelingsproject. En dat is een klus die over het algemeen zo'n twee decennia in beslag neemt. Als de opvoeding er op zit, hopen de ouders dat gaspedaal en rem in een beetje redelijke

verhouding tot elkaar staan. En als dat doel bereikt is, kun je je kind met een enigszins gerust hart aan de maatschappij overgeven. Het is dan ook het gaspedaal dat bijvoorbeeld tot bijtgedrag leidt. Of anders

---

'Kinderen hebben in hun hoofd een enorm gaspedaal en een hele kleine rem'

---

gezegd, het gebrek aan een rem. Nu kunnen we wel dik in de paniek schieten als een kind bijt, maar dat is een beetje flauw. Kinderen doen de hele dag remloze dingen en bijten is er daar gewoon maar één van. En net zoals je andere remloze dingen aanpakt (poepen in je broek, smakken, ruzie maken om een speeltje, slaan, krijsen als iets je niet aanstaat en zo kan ik nog wel even doorgaan) zo geldt dat ook voor bijten. Het is gebrekkige impulscontrole en met dat bijtje moeten we in de kinderopvang de hele dag hakken. Vervelend natuurlijk dat bijten, maar ook; niks nieuws onder de zon toch? <

Hier stond in het
gedrukte tijdschrift
een advertentie